

2. Майструк О. Гра як засіб навчання і виховання дітей дошкільного віку. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2008. Вип. 24. С. 108–112. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ppps_2008_24_18.pdf

3. Пантюк М., Пантюк Т. Організація ігрової діяльності в дошкільному віці: навч. посіб. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2011. 146 с.

4. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2004. 456 с.

*Олександра СВЙОНТИК,
Галина КЛЬОБ
Дрогобич*

РОЗВИВАЛЬНЕ ІГРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПЕРЕДУМОВА САМОРОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

У сучасних умовах модернізація змісту дошкільної освіти зумовлена реформуванням галузі відповідно до завдань доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті, яка передбачає вдосконалення змісту відповідно до прогресивних ідей часу для подальшого культурного зростання особистості. Розвиток творчості є одним із аспектів та способів задоволення потреб у підготовці до життєдіяльності у самостійному мисленні, зміні світу на краще.

З'ясуванню теоретичних та практичних аспектів у процесі надання освітніх послуг педагоги та науковці досліджують умови та засоби у створенні розвивального середовища, в якому дитина дошкільного віку в період її сенситивної сприйнятливості має змогу творити, бути активним учасником процесу освітньої взаємодії.

В українській педагогіці дослідженнями розвивального середовища для дошкільників займалися провідні спеціалісти (А. Богуш, Н. Гавриш, О. Галян, М. Єфименко, В. Кондратенко, С. Конопляста, К. Крутій С. Ладивір, І. Марченко, Т. Піроженко, В. Романець, Л. Фесюкова та ін.) Зокрема К. Крутій, яскраво висвітлила особливості впливу суспільного, мовного оточення,

пізнавальної сфери мистецтва та природи на розвиток дітей раннього віку, обґрунтувала необхідні матеріально-технічні умови при створенні розвивального середовища для малюків як основи їх сенсорного розвитку.

Дошкільний вік характеризується інтенсивним розвитком творчих здібностей дитини. Це період невичерпних запитань, нескінченної фантазії, різноманітних ігрових задумів. Як зазначає Т. Піроженко: «Із розвитком уяви і мови діти оволодівають довільними пізнавальними процесами: ставлять мету, наприклад, запам'ятати, спрямовують свої зусилля на її досягнення, або вже старші дошкільники при відтворенні прочитаного тексту шукають його основну ідею, передають зміст твору, вдаються до послідовного розгортання сюжету відповідно до складеного плану» [2, с. 14].

Сучасні науковці досліджують і доповнюють функції розвивального середовища як систему матеріальних об'єктів діяльності дитини раннього та дошкільного віку з урахуванням індивідуальних та вікових потреб дитини. Розвивальне середовище є передумовою фізичного, розумового, емоційного, естетичного поступу особистості. Воно забезпечує змістовний розвиток та створює можливість предметної діяльності, послуговуючись ситуативно-діловим спілкуванням, дитина під керівництвом дорослого здобуває знання і набуває умінь діяти з предметами відповідно до їхнього функціонального призначення. В. Романець пише, що важлива характеристика соціальної ситуації розвитку дитини старшого дошкільного віку в ігровій діяльності є «стабілізація взаємин з однолітками, утворення своєрідного дитячого суспільства, де є певні інтереси, ролі, пріоритетні цінності, соціальні статуси кожного її члена» [4, с. 102].

Педагоги та батьки створюють розвивальне середовище для дошкільників, до якого належать: приміщення чи обладнаний ігровий майданчик, дидактичний матеріал, засоби для дослідження світу та себе в ньому й педагогічний супровід: цілеспрямоване спостереження вихователем за діяльністю вихованців й методичне керівництво нею у формуванні особистісних компетентностей у гармонії з природою, соціумом в атмосфері довіри й позитиву.

Розвивальне предметне середовище для ігрової діяльності – це сукупність умов, які забезпечують різнобічний розвиток дітей, зокрема, система матеріальних об'єктів для їхньої активної

розвивальної діяльності, самостійності. Т. Поніманська визначає прояви самостійності, творчості дітей дошкільного віку у ігровій діяльності: «Висока пізнавальна активність; допитливість, прагнення створити нове; самостійність в розв'язанні нових завдань, у пошуку оригінальних рішень; швидкість засвоєння нової інформації, висока швидкість перебігу розумових процесів; схильність до широкодіапазонного використання своїх знань, швидке опанування уміннями, навичками, прийомами; фантазування, схильність до творчої інтерпретації» [3, с. 117].

Традиційний виховний процес у сучасних ЗДО має режимні моменти та спеціальні заняття, присутня двічі на день самостійна вільна ігрова діяльність, яка обумовлює залучення дитини до спеціально обладнаного розвивального середовища. Самостійна, вільна діяльність – це специфічна форма організації життєдіяльності дітей, яка розгортається у час, вільний від організованих форм освітньої роботи (в ранкові та вечірні години, на прогулянках, в інші періоди дозвілля), як правило, з ініціативи і за бажанням малюків: діти самі визначають цілі, завдання, засоби і план втілення свого задуму, самостійно контролюють, аналізують і оцінюють його виконання.

Дітям раннього віку притаманний тісний в'язок між фізичним і психічним розвитком. Фізично здоровий малюк – діяльний, бадьорий, активно сприймає навколишнє середовище і прагне до його дослідження. Дитяча життєдіяльність малюків передбачає поєднання педагогічно виваженого у дидактичному плані та доступного й цікавого для самостійного дослідження середовища.

Доцільно організована діяльність у створенні умов для фізичної активності, пізнанні функціональності цікавих дидактичних предметів, безпека в самодіяльності малюків; педагог може ініціювати діяльність, демонструвати, але не домінувати, не наполягати на участі усіх.

Опишемо *вимоги до організації дитячої ігрової діяльності* щодо функціональності дидактичного матеріалу, освітнього простору, взаємодії в групах для дітей раннього віку в умовах ЗДО:

– *раціонально й тематично обладнані осередки для дітей, де є матеріал для вибору на доступних відкритих місцях, не перевантажених великою кількістю предметів для гри (сенсорна, дидактична, дослідна, конструкторсько-будівельна);*

– *під час навчально-пізнавальної діяльності* на заняттях, які тривають до 15 хв. і проводяться у першій половині дня в ЗДО, присутні ігрові форми взаємодії, а також у відвідуванні гурткових розвивальних занять за вибором батьків чи для залучення до творчості малюків (хореографія, музика, англійська, малювання та ін.), що мають на меті створення умов для раннього розвитку;

– *у задоволенні потреби самостійності дітей* у дослідженні світу навколо, своїх можливостей в ньому мають домінувати індивідуальні форми діяльності, коли діти, перебуваючи в спільному середовищі, мають власні місця для гри, можуть спостерігати за діями інших;

– *у дорученні до світу краси* матеріали для гри повинні бути екологічні, барвисті, охайні, кімнати мають бути в світлих тонах, декоровані легкими гармонійними шторами, елементами краси (гобелени, якісні репродукції або авторські картини відомих художників з образами матері та дитини чи пейзажами рідного краю, натюрмортом тощо), естетичні засоби для прийому їжі, санітарно-гігієнічних потреб;

– *у комунікативно-мовленнєвому розвитку* малюки чують літературно правильні вислови, розповіді педагога, які мають римовані ігрові форми (приказки, загадки, вірші); розмова вихователя триває у спокійному темпі з емоційними невербальними засобами; на спеціальних мовленнєвих заняттях спонукає до спілкування в ігровій формі;

– *у руховій активності* діти раннього віку повинні відчувати розмір простору, досліджувати власні можливості організму у грі з дитячими засобами для фізкультури (сходина, гірка, гамак, м'яч, спортивний килимок, ортопедичний килимок тощо); педагоги популяризують здоровий спосіб життя через участь у рухливих іграх, прогулянках під час режимних моментів й у повсякденному житті малюків.

Отже, педагогові важливо формувати у дошкільників культуру сенсорного відчуття (кольору, дотику, звуків природи), аналізувати і підкреслювати бережливе ставлення до природи, виробляти уміння бачити барви і їх відтворювати на папері, в музиці, танці. Творча майстерність педагога ЗДО полягає у вмінні бачити прекрасне у навколишньому світі, емоційно реагувати і привертати дитячу увагу до спостереження за красою світу, володіти засобами презентації культурологічних цінностей

людства, методикою роботи з ними. Розвивальне середовище – це комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, естетичних умов, що забезпечують організацію передумови для гармонійного саморозвитку дитини у дошкільному закладі. Тому спеціально обладнане й організоване розвивальне предметно-ігрове середовище й методично правильно організований педагогічний супровід створюють умови для соціального, фізичного, дидактичного поступу дитини з урахуванням її самостійного вільного вибору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження : навч.-метод. посіб. / упоряд. О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків : Ранок, 2021. 240 с.
2. Піроженко Т.О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку : навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 136 с.
3. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : навч.-метод. посіб. Київ : Слово, 2019. 346 с.
4. Роменець В.А. Психологія творчості : наук. посіб. Київ : Либідь, 2001. 288с.
5. Сучасні технології дошкільного виховання : навч.-метод. посіб. / Н. Дудник, О. Карпенко, О. Свйонтик. Київ : Слово, 2023. 287 с.

*Анна ФЕДОРОВИЧ,
Павлина БІЛАНЧИН
Дрогобич*

ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРА LEGO НА ЗАНЯТТЯХ З ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Сучасна дошкільна освіта ґрунтується на ідеях гуманної педагогіки, компетентнісному, діяльнісному, особистісно орієнтованому, інклюзивному підходах. Вона зорієнтована на збереження самоцінності дитинства та виконання завдань